KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian: Pradzieje i historia starożytnego Wschodu (klasa 1 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B**

5. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (4 pkt) **1–D, 2–C, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Coroczne wylewy Nilu nawadniały i użyźniały glebę osadzanym mułem, co pozwalało na intensywne rolnictwo mimo suchego, pustynnego klimatu. Rzeka była też głównym szlakiem komunikacyjnym i transportowym, łączącym Górny i Dolny Egipt oraz umożliwiającym transport towarów i budulca, np. kamienia do budowy piramid. Konieczność wspólnego organizowania prac irygacyjnych i przewidywania wylewów sprzyjała ponadto centralizacji władzy w rękach faraona i rozwojowi sprawnej administracji państwowej.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Klinowe (Sumer), hieroglify (Egipt). Administracja, prawo, przekaz wiedzy.
Punktacja: Rodzaje (1)+znaczenie (1).

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Egipcjanie stworzyli pismo hieroglificzne, używane do zapisu tekstów religijnych i administracyjnych. Opracowali kalendarz słoneczny liczący 365 dni, oparty na obserwacji cyklicznych wylewów Nilu, co pozwalało planować prace rolne. Zbudowali monumentalne budowle grobowe — piramidy (np. w Gizie), świadczące o zaawansowanej wiedzy inżynieryjnej i organizacji pracy.
Punktacja: Po 1 pkt za każde poprawnie wskazane i scharakteryzowane osiągnięcie (np. pismo hieroglificzne, kalendarz słoneczny, budownictwo monumentalne — piramidy, irygacja i wykorzystanie wylewów Nilu, mumifikacja, medycyna). Maks. 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **D**

4. (1 pkt) **C**

5. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (4 pkt) **1–B, 2–D, 3–C, 4–A** — po 1 pkt za parę

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rzeki Tygrys i Eufrat (Mezopotamia) oraz Nil (Egipt) były fundamentem cywilizacji: zapewniały wodę do irygacji, żyzny muł nanoszony podczas wylewów oraz szlaki komunikacyjne. Do wielkich osiągnięć należą: stworzenie pisma klinowego (Sumerowie, ok. 3100 p.n.e.) umożliwiającego zapisy administracyjne i literackie, oraz Kodeks Hammurabiego (Babilon, ok. 1754 p.n.e.) — jeden z pierwszych systematycznych zbiorów prawa.
Punktacja: 1. Rola rzek: nawadnianie pól, żyzny muł rzeczny, transport, organizacja zbiorowej pracy irygacyjnej (1 pkt). 2. Pierwsze osiągnięcie (np. pismo klinowe, kodeks Hammurabiego, zigguraty, kanały irygacyjne) — 1 pkt. 3. Drugie osiągnięcie (inne niż podane wyżej) — 1 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rewolucja neolityczna polegała na przejściu ludzi od koczowniczego trybu życia (zbieractwo, łowiectwo) do osiadłego, opartego na uprawie roli i hodowli zwierząt. Konsekwencje: 1) powstanie stałych osad, które z czasem przekształciły się w miasta; 2) rozwój podziału pracy i wyodrębnienie się grup rzemieślniczych oraz kapłańskich.
Punktacja: Wyjaśnienie istoty rewolucji neolitycznej (1 pkt) + dwie konsekwencje (1 pkt). Razem 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wynalezienie pisma umożliwiło sprawną administrację rozbudowanych państw starożytnego Bliskiego Wschodu — pozwalało zapisywać transakcje handlowe, zbierać podatki oraz spisywać prawa, czego przykładem jest Kodeks Hammurabiego zapisany pismem klinowym w Mezopotamii. Podobną rolę pełniły egipskie hieroglify, używane zarówno w administracji, jak i w tekstach religijnych. Największe znaczenie cywilizacyjne pisma polegało jednak na tym, że po raz pierwszy umożliwiło trwałe gromadzenie i przekazywanie wiedzy między pokoleniami, niezależnie od pamięci ustnej — dlatego właśnie wynalezienie pisma umownie uznaje się za granicę oddzielającą prahistorię od historii.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie funkcji administracyjno-gospodarczej pisma (zapis transakcji, podatków, praw) + 1 pkt za przykład konkretnego systemu pisma (pismo klinowe w Mezopotamii, hieroglify w Egipcie) + 1 pkt za wskazanie znaczenia cywilizacyjnego (możliwość przekazywania i gromadzenia wiedzy między pokoleniami, umowna granica prahistorii i historii). Maks. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 20 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–20 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/pradzieje-i-starozytny-wschod**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.